

Peaceful separation or police invasion?
*En komparativ studie av separatiströrelser i Skottland och
Katalonien*

Abstract

Denna uppsats undersöker regional separatism i Skottland och Katalonien samt om olika hantering av krav på självständighetsvotering kan resultera i olika utfall. Mer specifikt om ett ackommoderande respektive fientligt förhållningssätt från centralregeringen leder till ökat eller minskat stöd för självständighetsrörelsen. Vår hypotes är att ett fientligt respektive ackommoderande förhållningssätt från centralregeringen leder till minskat respektive ökat stöd för separatiströrelsen. Texten är främst av teoriprivande karaktär och teorierna som vi använder oss av i studien är William H Rikers teorier om rational choice. Metoden som används i studien för att undersöka detta är en mest lika metod. Det huvudsakliga materialet som används i undersökningen är två rapporter vilka ställde frågor om vilken relation katalaner respektive skottar vill att deras regioner ska ha till centrala staten. Studien kommer fram till att hypotesen om att ett ackommoderande förhållningssätt stämmer men inte den angående ett fientligt förhållningssätt från centralregeringen.

Nyckelord: Katalonien, Skottland, Regional separatism, Självständighet, Rational Choice

Antal ord: 9267

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Syfte och problemställning.....	1
1.2. Tidigare forskning	2
2. Teori	3
2.1. Rational choice	3
2.1.1. William H. Riker.....	3
2.2. Hypotes.....	4
3. Metod	6
3.1. Val och motivering av fall	6
3.1.1. Jämförelse av relevanta faktorer	6
3.1.2. Möjlighet till generaliserande slutsatser	8
3.1.3. Mest lika design	9
3.1.4. Avgränsning.....	9
3.2. Teoretiska definitioner.....	9
3.3. Operationaliseringar	10
3.4. Material	10
3.5. Validitet.....	13
4. Bakgrund	14
4.1. Skottland	14
4.1.1. Självständighetens historia	14
4.1.2. Händelserna som föranledde omröstningen	14
4.1.3. Storbritanniens reaktion	15
4.1.4. Skottlands reaktion.....	15
4.2. Katalonien	15
4.2.1. Självständighetsrörelsens historia	15
4.2.2. Händelserna som föranledde omröstningen.....	16
4.2.3. Spaniens reaktion	18
4.2.4. Kataloniens reaktion	18
5. Resultat	19
5.1. Hantering	19
5.2. Deskriptiv statistik	19
5.2.1. Skottland	19
5.2.2. Katalonien.....	22
5.3. Resultatets koppling till Hypotesen.....	24
5.3.1. Katalonien	24
5.3.2. Skottland	24

6. Diskussion	25
6.1. Katalonien	25
6.2 Skottland.....	27
7. Slutsatser	29
7.1. Framtida studier	29
8. Referenslista	30

1. Inledning

Den första oktober 2017 gick cirka 2 miljoner katalaner till val och röstade med 92 procents majoritet för att Katalonien skulle bli en självständig republik (Elliott, 2018, s.254). Snart två år senare har emellertid Kataloniens självstyre begränsats och den tidigare presidenten av Kataloniens regering, Carles Puigdemont, befunnit sig i exil i mer än ett år (BBC, 2019). År 2014 ägde liknande händelser rum i Storbritannien där skotska parlamentet under ledning av Scottish National Party (SNP) strävade efter en självständighetsomröstning. Till skillnad från den spanska centralregeringen var detta något som brittiska regeringen accepterade. Resultatet blev emellertid negativt för SNP och unionen hålls idag ihop under likartade omständigheter som innan voteringen (Elliot, 2018, s.246-247). Händelserna i Katalonien och Skottland är exempel på växande regionala separatist rörelser som aktualiserats på flera håll i västvärlden. Konflikterna erbjuder även exempel på de stora spänningarna som kan uppkomma mellan nation och region. De respektive centralregeringarnas olika hantering av kravet från regionerna på en självständighetsomröstning skildrar det vi vill undersöka i denna uppsats - vad konsekvenserna av denna markant olika hantering är?

1.1. Syfte och problemformulering

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka effekter centrala regeringars hantering av krav på en självständighetsvotering har på separatist rörelserns stöd. Mer specifikt vilka konsekvenserna ett ackommoderande respektive fientligt förhållningssätt till regionala självständighetsvoteringar är. Vårt intresse i frågan grundar sig i att vi vill få ökad förståelse för regional nationalism. Vi vill dessutom bredda våra kunskaper angående hur hanteringen av konflikter mellan nation och region påverkar en stat. Uppsatsens frågeställning lyder följaktligen:

- Hur påverkar centrala regeringars *hantering* av regionala krav på självständighetsvoteringar vilket *stöd* separatist rörelser har utifrån rational choice theory?

Vi har utifrån denna frågeställning valt Katalonien och Skottland som urval. Detta grundar sig på att respektive länders regeringar hanterade situationen på ett mycket annorlunda sätt. Det annorlunda förhållningssättet gör regionerna till passande urval för att förstå konsekvenserna hanteringen har på separatist rörelsens stöd. Valet av dessa regioner motiveras och diskuteras vidare utifrån vårt metodval i punkt 3.1.4 - *Avgränsning*. Vi kommer vidare undersöka vår frågeställning genom en mest-lika design vilken vi likaså motiverar nedan i punkt 3.1.3 - *Mest lika komparativ*

1.2. Tidigare forskning

Tidigare forskning med anknytning till vårt forskningsämne är relativt begränsat. En forskare som däremot har undersökt regional separatism genom rational choice theory är Michael Hechter. Enligt Hechter finns det en specifik väg av preferenser som leder till självständighet. Hechter hävdar att regionen först behöver en hög identifiering med sin egen region framför landet. Därefter behöver regionen ta ett kollektivt beslut för att utropa självständighet. Detta kan likställas med en självständighetsomröstning. Till sist behöver landet tillåta regionen att bryta sig loss. Om landets reaktion i detta fall är svag resulterar det i att regionen bryter sig loss (Hechter, 1992 s.268-270). Det vår studie undersöker är främst nästa steg, hur regeringens val att tillåta dem bryta sig loss påverkar stödet för självständighet. Vilket i vårt fall representeras av om regeringen tillåter regionen att genomföra en självständighetsvotering. Det område vi ämnar undersöka är enligt vår uppfattning relativt försummat inom forskningen vilket vi anser är en god motivering till varför det finns behov av att undersöka ämnet.

2. Teori

2.1. Rational choice

Rational choice (RCT) är en teori som utgår från att varje individ agerar rationellt. Utöver det handlar respektive individ utifrån dess egenintresse, det vill säga vad som gynnar hen mest. Med detta menas däremot inte att aktörer uteslutande agerar själviskt utan att aktörer gör det de vill göra, vilket i sig inte är konsekvent. Vidare undersöker man med rational choice varför människor agerar som de gör, i vårt fall varför människor är för eller mot självständighet. Rational choice utgår som nämnt från individnivå, vi kommer emellertid applicera detta på aggregerad nivå utifrån individens ageranden. Enligt rational choice rangordnar en individ sina preferenser och mål. Dessa mål ligger sedan till grund för hur individer prioriterar mellan olika alternativa handlingar (Caramani, 2017, s.8).

2.1.1. William H. Riker

William H. Riker är en av de mest tongivande förespråkarna för användandet av rational choice theory inom statsvetenskap (Caramani, 2017, s.8). De av hans teorier som vi presenterar nedan kommer vara vår grundläggande förklaringsmodell för varför vissa preferenser rangordnas framför andra. Vidare kommer de användas för att förklara hur effekten av olika handlingsalternativ påverkas av de centrala regeringarnas förhållningssätt.

Rikers grundläggande påstående är att aktörer vet vilka mål de har och att de kan rangordna och prioritera mellan dem. För att förtydliga detta ska vi inledningsvis reda ut vad Riker menar med begreppen *aktör* och *mål*. En aktör är enligt Riker den grundläggande analysenheten inom samhällsvetenskaperna och utgörs av individer samt grupper av individer i samhället. Enligt RCT finns det inget mål som samtliga aktörer delar, utan det som teorin intresserar sig för är hur aktörer prioriterar mellan olika mål och vad som kan påverka ordningen målen prioriteras i (Riker, 1995, s.24). För att uppnå de förutsatta målen som aktörer har finns det ofta ett antal alternativa handlingar som kan väljas. Rikers RCT antar att aktörer försöker välja de bästa handlingarna för att uppnå sina mål men att de inte alltid vet vilka dessa är. Eftersom en aktörs handlingar inte alltid är isolerade från andras kan övriga personers agerande också påverka utfallet av handlingarna, vilket innebär att aktörer blir tvungna att förhålla sig till varandra (Riker, 1995, s.25).

Ett inom RCT centralt begrepp är *expected utility*. När en aktör väljer mellan två alternativa handlingar för att uppnå ett antal mål måste den ta hänsyn till två faktorer. För det första hur aktören prioriterar mellan de olika målsättningarna och för det andra vilken

sannolikheten är att olika alternativa handlingar uppnår dessa mål. Sammanfattningsvis är alltså *expected utility* den förväntade positiva effekten av ett handlingsalternativ vid en viss tidpunkt (Riker, 1995, s.28). *Expected utility* kan givetvis ändras över tid eftersom varken sannolikheten eller målen är konstanter och kan påverkas av externa faktorer. Detta är ett för studien centralt antagande då det är just en extern faktors inverkan på aktörernas agerande som undersöks.

Avslutningsvis presenterar även Riker en tydlig metodologi för hur RCT bör appliceras. Enligt Riker finns det ingen poäng med att undersöka varför folk har de mål de har. Istället är det aktörers mål som kan förklara deras ageranden (Riker, 1995, s.40). Det är samtidigt nödvändigt att etablera vilka mål som aktörerna har för att kunna erbjuda vetenskapliga förklaringar till deras ageranden och effekterna av dessa. Enligt RCT bör studien först anta målsättningar som aktörerna förväntas ha. Utifrån dessa mål presenterar studien de ageranden och utfall som sedan förväntas inträffa. Om de förutspådda effekterna inträffar valideras teorin, om inte, bör de antagna målen omprövas. (Riker, 1995, s.26). Detta kan sägas vara något problematiskt med Rikers teori eftersom det skapar en slags helgardering där teorin är nästintill omöjlig att falsifiera.

2.2. Hypotes

Utifrån vårt teoretiska ramverk har vi utformat två hypoteser för konsekvenserna av ett ackommoderande respektive fientligt förhållningssätt från centrala regeringen. Den första är att ett fientligt förhållningssätt leder till minskat stöd för separatiströrelsen och den andra att ett ackommoderande förhållningssätt leder till ökat stöd för separatiströrelsen.

Vi motiverar den första hypotesen utifrån Rikers teorier om rational choice. Genom ett fientligt svar från regeringen ökar riskerna för att en negativ relation utvecklas mellan regionen och den centrala regeringen (samt de stater som är allierade med den centrala regeringen) om regionen utropar självständighet trots detta. Detta skulle möjligtvis kunna påverka *expected utility* negativt eftersom möjligheterna att uppnå generella mål som politisk stabilitet, ekonomisk tillväxt och ökad självständighet försämras. Dessa "generella mål" är mål som vi förutsätter delas av en stor majoritet av befolkningen i regionerna. En konsekvens av den politiska instabiliteten som skapats p.g.a. centralregeringens fientliga agerande kan till exempel vara ökad arbetslöshet. Företag verkar bättre i ett stabilt område och om instabiliteten ökar tenderar de att omplacera sig i ett stabilare område. På individnivå leder ett

fientligt agerande till att boende i regionerna exempelvis riskerar att förlora sina jobb. Att då stödja ett mildare alternativ än självständighet såsom att Katalonien ska vara en autonom region inom Spanien vore enligt oss mer rationellt. Detta eftersom det exempelvis säkrar en högre grad av politisk stabilitet.

De ökade riskerna som en fientlig centralregering representerar leder alltså enligt vår hypotes befolkningen till att vilja stödja ett mildare alternativ. Med ett mildare alternativ menar vi någon form av decentralisering istället för självständighet. De har fortfarande samma mål men det rationella agerandet för att uppnå ökat självstyre blir nu annorlunda. Detta eftersom man genom att motsätta sig den centrala regeringens beslut riskerar få sina friheter indragna eller begränsade. De uppnår alltså sannolikt mer självstyre genom det mildare alternativet utifrån vår hypotes.

Den andra hypotesen motiverar vi utifrån Rikers teori på ett liknande sätt. Centralregeringens positiva hantering av kravet på en omröstning resulterar i att de som tidigare endast stödde det mildare alternativet av regionalt självstyre inom unionen nu inte ser samma risk med att eftersträva självständighet. På samma sätt som ovan menar vi här med det mildare alternativet någon form av decentralisering. De stater som centralregeringen är allierade med kommer genom centralregeringens öppna förhållningssätt sannolikt vara mer benägna att samarbeta med regionen efter den förklarar självständighet. Riskerna för sanktioner och liknande minskar därmed. Generella mål som politisk stabilitet och ekonomisk tillväxt riskeras då inte genom regeringens agerande att förvärras. På individnivå blir det alltså en avsaknad av negativa konsekvenser som de generella målen är kopplade till, såsom att förlora sitt jobb. Att stödja det mer radikala alternativet blir genom det mindre negativt än innan. Förutsatt att målet om ökat självstyre är desamma blir det nu mer rationellt att stödja självständighet eftersom det garanterar mer självstyre samtidigt som det saknar många negativa konsekvenser som tidigare fanns. Expected utility av att stödja ett hårdare alternativ såsom självständighet istället för decentralisering påverkas alltså positivt.

3. Metod

3.1. Val och motivering av fall

Vid valet av metod bör man ta hänsyn till faktorer såsom vilken population (möjligt urval) som finns tillgänglig och om undersökningens resultat är applicerbart på populationen. Vår frågeställning är relativt specifik vilket gör vår möjliga population ganska liten. Antalet länder med en viss regional nationalism är relativt många. De länder där denna nationalism manifesterat sig i krav på en självständighetsvotering och där trycket från regionen varit påtagligt för den centrala regeringen är emellertid betydligt färre, framförallt med en begränsning till modern tid. De flesta regioner där detta har skett är i forna kolonier eller liknande (McCarthy, 2014). Självständighetsomröstningar i kolonier betraktar vi däremot som ett väsensskilt fenomen med betydande skillnader från populationen vi intresserar oss för. Trots att den möjliga populationen är begränsad krävs det ett omfattande arbete för att identifiera vilka analysenheter som är passande för studien. Eftersom det inte i vår vetenskap finns något etablerat kvantitativt index eller liknande som kategoriserar vilka regioner som har hög tendens av separatism riskerar vi att utelämnat regioner ifall vi skulle försöka göra denna kategorisering själva. Vi har därför valt att använda oss av en fåfallstudie eftersom vi annars inte skulle haft tiden att identifiera samtliga enheter.

Enligt Esaiasson et al. (2017, s 102) väljer man urval utifrån antingen en slumpmässig eller strategisk metod. Som ovan diskuterat har vi eftersom vår frågeställning är relativt specifik och populationen liten valt en fåfallstudie som metod. Att då välja urvalet genom en slumpmässig metod blir bristfälligt vilket är anledningen till varför vi valde vårt urval utifrån en strategisk metod. Med en strategisk metod finns det vidare enligt Esaiasson et al. (2017, s.161-165) främst två sätt att välja fall, kritiska eller typiska fall. Med typiska fall kan man dra generaliserande slutsatser förutsatt att fallen man undersöker inte systematiskt skiljer sig från andra fall. Med anledning av detta jämför vi vårt urval nedan i punkt 3.1.1 - *Jämförelse av relevanta faktorer*. (Esaiasson et al, 2017 s.161-165)

3.1.1. Jämförelse av relevanta faktorer

Vi grundar vårt urval på att Katalonien och Skottland har likheter när det kommer till historisk kontext, konstitutionell situation, demokrati, internationella samarbeten, politisk situation samt regional identitet.

Skottland och Katalonien har likartad historia. Båda regionerna har nämligen varit egna kungariket. Katalonien hette historiskt "County of Barcelona" och enades sedan med

kungariket Aragon. Skottland har likaså varit ett eget kungadöme och enades först 1503 genom giftermål med engelska kungafamiljen. Katalonien har liksom Skottland stridit flertalet krig mot andra regioner i sitt nuvarande land. Detta faktum resulterar i att regionerna har haft historiska nationsbyggande projekt och distinkt kultur vilket dagens separatistiska tendenser också är resultatet av (Elliott, 2018, s.1-6, 265).

Förutom regionernas historiska kontext har de likartade konstitutionella förhållanden. Varken Katalonien eller Skottland har möjlighet att bryta sig loss från nationen utan centrala regeringens stöd. Utöver avsaknaden av möjlighet att bryta sig ur av egen vilja är de båda autonoma regioner. Både Katalonien och Skottland har en asymmetrisk relation till sina respektive centrala regeringar. De är med andra ord mer självstyrande än andra regioner inom landet (Elliot, 2018, s.227,232).

Vid tidpunkten för deras respektive självständighetsvoteringar var partistrukturen i respektive land också likartad. Både Storbritannien och Spanien styrdes av konservativa partier vilket gjorde att regionerna nationellt befann sig i en likartad politisk situation. Genom dess liknande konstitutionella relation till centralregeringen samt det konservativa styret resulterade detta i att respektive region troligtvis exponerats för likartad politik från staten (Elliott, 2017, s.243, 256-256).

Även den regionala identiteten i respektive region ter sig lik. I Katalonien var det t.ex år 2016 61.9% som ansåg sig vara "katalaner i Katalonien" eller "katalaner i Spanien" (Centre d'Estudis d'Opinió, 2017, s.8). Skottarnas identitet gentemot Storbritannien är likartad, det var år 2016 52% som sa sig vara antingen "skottar och inte briter" eller "mer skottar än briter" (Curtice, 2017, s.8). Dessa siffror illustrerar hur den regionala separatismen är lik i respektive region och genom det ett bra urval utifrån typiska fall. Denna jämförelse är däremot inte perfekt eftersom frågorna som ställs till skottarna respektive katalanerna är olika. Vi anser dock att de är tillräckligt lika för att illustrera den höga regionala identiteten som finns i regionen.

Länderna som respektive region är belägna i, Spanien och Storbritannien, är även medlemmar i liknande internationella organisationer. De båda är medlemmar i FN men också EU vilket genom Brexit emellertid håller på att förändras. Även andra organisationer såsom NATO, IMF och WHO är de medlemmar i (Central Intelligence Agency, 2019). Utöver det har länderna varit starkt allierade i konflikter i närtid. Exempel på detta är deras aktiva deltagande i amerikansk-ledda koalitionen i Irakkriget (Gonzales, 2015).

Slutligen är även den demokratiska situationen respektive region befinner sig i lik. Enligt the EIU:s (economist intelligence unit) demokratiindex är Storbritannien och Spanien

fulla demokratier och endast 5 placeringar skiljde dem på rankingen år 2018 (The Economist, 2019). En nackdel med demokratiaspecten är emellertid att Storbritannien är en mycket äldre demokrati än Spanien. Vi anser dock att detta inte påverkar jämförelsen markant.

Faktorerna vi diskuterat ovan har bland annat valts utifrån vad Hechter identifierar som viktigt för grad av regional separatism i ett land (Hechter, 1992, s 267-283). En likartad historia skapar kontext för varför separatismen existerar. Den konstitutionella relationen är viktig för att förstå vilken juridisk grund som finns för regionen att sträva efter och utlysa självständighetsvoteringar. Den nationella politiska situationen skapar likhet genom att det i viss mån påverkar faktorer såsom arbetslöshet och ekonomi i regionerna. Regional identitet är relevant eftersom det är något som i hög grad kännetecknar separatistiska regioner och en faktor som förmodligen är starkt kopplad till rörelsen. Att Spanien och Storbritannien är medlemmar i samma internationella organisationer är också relevant. Detta eftersom vi i hypotesen tror att en konsekvens av ett visst förhållningssätt från centralregeringen är negativ respektive positiv behandling av regionen från staternas allierade. Den demokratiska situationen i landet är till sist relevant för hur regionerna har möjlighet att agera. Exempelvis skulle möjligheten att utföra demonstrationer och reaktioner i media vara markant annorlunda om en av länderna skulle vara en diktatur.

3.1.2. Möjlighet till generaliserande slutsatser

Vi har som nämnt ambitionen att dra generaliserande slutsatser utifrån en fåfallstudie. Utifrån typiska fall krävs det enligt Esaiasson et al. (2017, s 161-165) att populationen inte systematiskt skiljer sig från varandra om man vill dra en generaliserad slutsats. Katalonien och Skottland är inte bara mycket lika varandra vilket diskuteras ovan men också lika andra regioner som har eftersträvat självständighetsvoteringar (BBC, 2008, BBC, 2014). Likartade regioner är t.ex. Quebec och Baskien eftersom de också bland annat har haft en separat historia gentemot övriga delar av landet (Couture, 2019, Richard, 2017).

Även i områden som inte har genomfört en självständighetsvotering kan det genom vårt urval vara möjligt att dra generaliserande slutsatser om. Detta gäller emellertid endast om de har likartad kontext som Katalonien och Skottland. Om regionerna i framtiden skulle kräva en självständighetsomröstning är vår ambition att vårt resultat också ska kunna appliceras på dem. Faktumet att populationen av möjliga urval är så pass lika Katalonien och Skottland stärker även vår externa validitet genom att det ökar möjligheterna att dra generaliserande slutsatser utifrån vårt resultat (Esaiasson et al, 2017, s 59).

3.1.3. Mest lika design

Vid användningen av en fåfallstudie använder man sig oftast enligt Esaiasson et al. (2017, s.104) av antingen en mest-lik eller mest-olika design. Som ovan diskuterat är regionala självständighetsvoteringar ett relativt begränsat ämne med liten möjlig population. Inom den begränsade populationen finns många likheter mellan regionerna. Exempelvis har de i viss mån separat kultur från övriga delar av landet (Hechter, 1992 s.268-272). I jämförelsen ovan diskuteras dessa likheter mellan Katalonien och Skottland. Att utifrån detta välja en mest-olika design vore oklokt. En mest-lik design där teoretiskt samtliga viktiga faktorer exklusive centrala regeringens agerande är lika blir mer passande.

3.1.4. Avgränsning

Utifrån vårt metodval av en komparativ mest-lik design har vi valt att begränsa oss till självständighetsvoteringarna i Katalonien och Skottland. Vi har vidare valt att endast undersöka utfallet som sker två år efter respektive omröstning. Detta eftersom det skapar en missvisande bild att undersöka mellan 2014 - 2019 i Skottlands fall men endast 2017 - 2019 i Kataloniens fall. Att därför avgränsa sig till två år för vardera fall är fördelaktigt. Tidsavgränsningen blir alltså 2014 - 2016 för Skottland respektive 2017 - 2019 för Katalonien. Ett problem som kan uppstå genom denna avgränsning är att de totala effekterna av en viss hantering inte fullt ägt rum. Vi anser emellertid att fördelarna med en sådan här avgränsning är större än nackdelarna eftersom det med olika tidsspann blir missvisande.

3.2. Teoretiska definitioner

En teoretisk definition ska bestämma vad ord som är centrala för problemformuleringen betyder. I vår frågeställning "Hur påverkar centrala regeringars hantering av regionala krav på självständighetsvoteringar vilket stöd separatist rörelser har utifrån rational choice theory?" behöver vi skapa en teoretisk definition för orden hantering och stöd.

Vår teoretiska definition av hantering är om centrala regeringen agerar akkommoderande eller fientligt. Eftersom dessa är motpoler som tydligt kan sägas representera Skottland respektive Katalonien passar det bra för vår studie. Vidare skapar vår teoretiska definition en tydlig koppling till syftet för undersökningen.

Den teoretiska definitionen vi valt för begreppet stöd är i vilken grad befolkningen i respektive region stödjer självständighet. Att definiera det som andel som stödjer självständighet blir mycket tydligt eftersom det är ett tillstånd som man antingen är för eller

emot. Inom de grupper som är för respektive mot självständighet finns det däremot skillnader i vilken grad man exempelvis är mot självständighet vilket vi klargör i punkt 3.4 - *Material*.

3.3. Operationaliseringar

Valet av operationaliseringar för de teoretiska definitionerna är centrala för trovärdigheten i en studie. Det blir därför mycket viktigt att de överensstämmer och har tydliga kopplingar till varandra. Följaktligen kan ett teoretiskt begrepp operationaliseras på många sätt, att då ha tydliga motiveringar för varför vi valt en viss operationalisering är centralt. Mer om vikten av trovärdighet diskuteras i punkt 3.5 - *Validitet*.

Operationaliseringen av hantering ska avgöra om centrala regeringens agerande är ackommoderande eller fientligt. För att skapa en operationalisering som är sammanlänkad med den ovan nämnda teoretiska definitionen har vi valt att definiera det som om centralregeringen förklarade omröstningen olaglig eller inte. Detta skapar en tydlig koppling då ett ackommoderande respektive fientligt förhållningssätt kan likställas med att förklara omröstningen laglig respektive illegal. Materialet vi kommer använda för att fastställa detta är skriftliga eller muntliga uttalanden från respektive lands regeringschef. Att använda regeringschefers uttalande passar eftersom de är den främsta ledaren och representanten för respektive lands centralregering.

Operationaliseringen av stöd är mycket lik den teoretiska definitionen. Mer specifikt har vi valt att operationalisera begreppet genom att undersöka hur många procent som stödjer självständighet, decentralisering och unionism efter voteringen. För att skapa trovärdighet och en tydlig parallell mellan regionerna har vi valt rapporter från två oberoende opinionsföretag i respektive region; Scottish social attitudes och Centre d'Estudis d'Opinió. Svartalternativen som finns i respektive undersökning diskuteras i punkt 3.4 - *Material*.

3.4. Material

För att svara på vår frågeställning behöver vi veta hur många i respektive region som stödjer respektive inte stödjer självständighet. För vår senare diskussion är även hur många som stödjer decentralisering och unionism relevant. Vi behöver dessutom ha material på om regeringschefen skriftligt eller muntligt förklarade omröstningen illegal eller inte.

Materialet vi tänker använda för att visa hur stödet för självständighet, decentralisering och unionism har förändrats är olika rapporter. Rapporterna vi tänker använda kommer från det oberoende opinionsinstitutet ScotCen respektive den katalanska

statistiska myndigheten Centre d'Estudis d'Opinió (CEO) (ScotCen, u.å; Centre d'Estudis d'Opinió, 2019). Vi anser att det blir passande med dessa källor eftersom de är av likartad karaktär. I undersökningarna gjorda i rapporten *Scottish Social Attitudes* (SSA) använder de sig av slumpmässigt urval för att få en representativ fördelning av befolkningen (Curtice, 2017). Utöver dess status som en icke-vinstdrivande organisation ökar urvalsmetoden också dess trovärdighet (ScotCen, u.å). Likaså CEO får ökad trovärdighet genom att det är en statistisk myndighet under katalanska parlamentet. Precis som SSA använder de sig av slumpmässigt urval i sina studier. Både dessa institut använder ett stratifierat slumpmässigt urval vilket försäkrar en mer proportionerlig fördelning än rent slumpmässiga urval. Detta eftersom man medvetet tar hänsyn till ålder, kön med mera (Centre d'Estudis d'Opinió, 2019; UK data service, 2019)

Ett möjligt alternativt material som vi övervägde att använda var att undersöka stödet för separatistpartierna i varje land. För Katalonien skulle detta fungerat relativt bra eftersom de i princip har ett separatistparti för varje ideologi. Skottlands separatist rörelse representeras däremot av främst av mitten-vänster och vänsterpartier (The Guardian, 2014; BBC, 2018a). Detta resulterar i att den som vill att Skottland ska bli självständiga men ogillar SNP kan lägga sin röst på ett parti som inte vill se Skottland självständigt. Dessutom kan partier givetvis ha väljare som inte håller med dem i frågan om självständighet men som trots det röstar på dem på grund av andra frågor som de anser är viktigare. Att då istället använda statistiska myndigheterna som material fungerar bättre.

Det centrala materialet vi använder oss av i *Resultat* är frågor som ställdes i de båda rapporterna. CEO inkluderar fyra svarsalternativ för Kataloniens relation till Spanien vilka lyder:

- 1 - Katalonien bör vara en region i Spanien
- 2 - Katalonien bör vara en autonom region i Spanien (status quo)
- 3 - Katalonien bör vara en federal region i Spanien
- 4 - Katalonien bör vara en självständig stat.
- (Vidare hade man två ytterligare alternativ, vet ej och svarade inte.)

Att behandla självständighetsfrågan som en dikotomi är problematiskt eftersom det finns flera dimensioner vilket också illustreras av svarsalternativen ovan. Från svarsalternativ 1 vilket representerar unionism till svarsalternativ 4 vilket representerar självständighet. Svarsalternativ 2 och 3 representerar i sin tur decentralisering vilket gör att förhållandet till

Spanien i svarsalternativen blir en gradskillnad (Centre d'Estudis d'Opinió, 2019, s.12). Utöver dess trovärdighet blir det därför passande att använda detta opinionsinstitut. Vi ämnar utvärdera hur alternativens expected utility påverkas av att Spaniens centralregering har förklarat röstningen illegal. Alltså om resultatet kan förklaras utifrån att ett specifikt alternativ nu är mer rationellt än det var innan. Dessutom vill vi undersöka om det skett någon skillnad i stöd för alternativen före och efter den “illegala” omröstningen ägde rum.

Scottish Social Attitudes använde till skillnad från det katalanska opinionsinstitutet fem svarsalternativ i frågan om synen på självstyre. Frågan som ställs i rapporten undersöker vilket av följande påståenden som stämmer bäst överens med skottarnas åsikter.

- 1 - Skottland borde bli självständigt, separat från Storbritannien och den Europeiska Unionen.
- 2 - Skottland borde bli självständigt, separat från Storbritannien men del av EU
- 3 - Skottland borde förbli en del av Storbritannien, med eget parlament som har viss beskattningsmakt
- 4 - Skottland borde förbli en del av Storbritannien, med eget parlament fast utan beskattningsmakt.
- 5 - Skottland borde förbli en del av Storbritannien, utan eget parlament
- (Vidare hade man ytterligare två alternativ, vet inte/svara ej)

SSA har i sin tur valt att kombinera svarsalternativen i tre kategorier. Detta ökar validiteten i undersökningen samt minskar externa faktorerers påverkan på resultatet såsom Brexit. Svarsalternativ 1 och 2 representerar det vi i resultatet benämner som självständighet. Alternativ 3 och 4 representerar i sin tur decentralisering där alternativ 3 kan sägas vara status quo inför omröstningen. Till sist representerar alternativ 5 unionism eftersom man vill ta bort skotska parlamentet och därmed all dess makt (Curtice, 2017 s.4-6). Vi kommer på samma sätt som med det katalanska opinionsinstitutet utifrån Rikers RCT undersöka vilket av dessa alternativ som är mest rationellt för en aktör. Alltså hur en specifik individs expected utility påverkas av centrala regeringens förhållningssätt. Brexits påverkan på resultatet minimeras vidare genom att vi begränsat undersökningen till 2014 - 2016.

För att ta reda på om centralregeringen har agerat fientligt eller ackommoderande kommer vi använda oss av skriftliga eller muntliga uttalanden från respektive lands regeringschefer. Om de förklarat omröstningen illegal eller om de uttryckt stöd för den.

3.5. Validitet

God validitet brukar enligt Esaiasson et al (2017, s.58) definieras på något av följande tre sätt, 1 överensstämmelse mellan teoretisk definition och operationalisering, 2 frånvaro av systematiska fel och 3 att vi mäter det vi påstår att vi mäter. De två förstnämnda mäter begreppsvaliditet, dessa hänger i sin tur ihop genom att om man inte har bra överensstämmelse mellan teoretisk definition och operationalisering så begår man också systematiska fel i sin uppsats (Esaiasson et al. 2017, s 58-60). Vi skapar därmed bra begreppsvaliditet genom vår tydliga koppling mellan teoretisk definition och operationalisering vilken vi diskuterade i punkt 3.2 - *Teoretiska definitioner* och 3.3. - *Operationaliseringar*. Materialet vi använder som empirisk data är två väletablerade statistiska institut varav det ena står under kataloniens parlament och det andra används flitigt av både brittiska och skotska parlamentet (Centre d'Estudis d'Opinió, 2019; ScotCen, u.å). Detta stärker i sin tur vår validitet ytterligare.

För vår bakgrund har vi använt litteratur av en professor i modern historia på Oxfords universitet, John H Elliot. Detta gör att risken för användning av "opålitligt" material blir mindre vilket i sin tur minskar risken för systematiska fel. Utöver det är vår frågeställning och ämne överlag relativt specifik vilket gör potentiella problem med begreppsvaliditet mindre (Esaiasson et al. 2017, s 58-60). De problem som vi anser existerar med vår begreppsvaliditet diskuterar vi vidare i punkt 6.2 - *Resultat: Skottland*.

Det tredje sättet att mäta validitet, att vi mäter det vi påstår att vi mäter, så kallad resultatvaliditet skapas genom bra *begreppsvaliditet* och *reliabilitet*. Bra reliabilitet skapas i sin tur genom att man inte gör misstag i insamlingen av data (Esaiasson, 2017 s. 64-65). Genom att vi gör en kvalitativ studie minskar risken för dålig reliabilitet. Detta eftersom datainsamlingen i en kvalitativ undersökning är väsentligt mindre jämfört med en kvantitativ studie.

4. Bakgrund

4.1. Skottland

4.1.1. Självtändighetsrörelsens historia

Den skotska självständighetsrörelsen har en mycket lång historia. Första självständighetskriget där William Wallace var ledare ägde rum så tidigt som 1296 - 1328. Skottland som länge hade stått ensamt blev 1503 genom giftermålet av prinsessan Margaret Tudor av England och Kung James av Skottland i viss mån enade med England. Genom Act of Union (1707) enades formellt Skottland och England till Storbritannien vilket också innebar avskaffandet av skotska parlamentet. Detta beslut lade till viss del grunden för den framtida självständighetsrörelsen. (Elliot, 2018, s.6, 15, 83-85)

Den moderna separatiströrelsen kan emellertid sägas ha sitt ursprung år 1934 eller 1945 då Scottish National Party (SNP) bildades respektive fick sitt första mandat i brittiska parlamentet. Under 1960-talet drabbades Skottland av ekonomisk nedgång vilket resulterade i SNP:s största framgång hitintills. Debatten om "home rule" återuppstod och 1975 gick den konservativa regeringen med på att genomföra en sådan plan (Elliot, 2018, s 223-224). Folkomröstningen om "home rule" blev dock nedröstad och det skulle dröja till 1998 innan Skottland fick sitt eget parlament. Efter 1998 har ytterligare makt flyttas från Westminster till Skotska parlamentet genom exempelvis Scotland Act år 2012. (Elliot, 2018, s 232,243; Scotland Act, 2012)

4.1.2. Händelserna som föranledde omröstningen

Händelserna som ledde fram till självständighetsvoteringen började år 2007 då SNP med stöd av Scottish Green Party bildade minoritetsregering. Detta följdes 2009 av att SNP lanserade sin första "referendum bill" som emellertid på grund av deras status som minoritetsregering blev nedröstad. Valet 2011 resulterade i att SNP fick över 50% av mandaten trots skotska parlamentets proportionerliga valsysteem och genom det en majoritetsregering. Utfallet var att SNP:s ledare Alex Salmond 2011 började planera den omröstning som skedde hösten 2014. Enligt the Scotland act från 1998 kunde inte Skottland genomföra en omröstning av egen vilja. David Camerons regering gick till skillnad från spanska regeringen trots det med på SNP:s krav eftersom man trodde det skulle tona ned de nationalistiska stämningarna som tilltagit i Skottland. Camerons öppna ställning till en omröstning resulterade i the Edinburgh Agreement år 2012. I avtalet kom parterna bland annat överens om att man endast skulle ha två svarsalternativ. Det var något Camerons regering föredrog eftersom man då undvek

riskerna för maximal decentralisering inom unionen, så kallad devo-max. Andelen som ville ha självständighet var nämligen inte en majoritet. The Edinburgh Agreement kan sägas vara sista steget som ledde fram till självständighetsvoteringen 2014 eftersom det endast var juridiska hinder som tidigare hindrade SNP:s majoritetsregering att genomföra en självständighetsvotering (Elliot, 2018, s 239-243).

4.1.3. Storbritanniens reaktion

Storbritanniens reaktion efter omröstningen var som förväntad, man välkomnade resultatet. Det är emellertid snarare reaktionen under perioden inför omröstningsdatumet som är anmärkningsvärd. I takt med att andelen som stödde självständighet ökade under veckorna inför valet utlovade de stora brittiska unionspartierna ett så kallat devo-max för att undvika separering. Conservatives, Labour och Liberal Democrats utlovade alltså tillsammans maximal decentralisering av makt till skotska parlamentet exklusive självständighet. (Elliot, 2018, s 245-246)

4.1.4. Skottlands reaktion

Stödet för SNP och andra självständighetspartier i det skotska parlamentet steg dramatiskt efter omröstningen eftersom engagemanget inom rörelsen ökade. SNPs ledare, Nicola Sturgeon, uttryckte att självständighet fortfarande var ett långsiktigt mål men att man skulle vänta tills en klar majoritet för det existerade innan man yrkade för en ny omröstning (Elliot, 2018, s 246-247).

4.2. Katalonien

4.2.1. Självständighetsrörelsens historia

Katalonien har inte på samma sätt stridit självständighetskrig som Skottland men har ändå en distinkt historia och språk. De tillhörde exempelvis under en lång tid kungariket Aragon till skillnad från majoriteten av Spaniens regioner vilka tillhörde Kastilien. Dessa riken enades sedan genom giftermålet mellan Ferdinand av Aragon och Isabella av Kastilien år 1469. Giftermålet lade grunden för det vi idag benämner som Spanien (Elliot, 2018, s 6-7).

Katalonien utsattes från 1600-talet till tidigt 1900-tal under olika perioder av politiskt förtryck från spanska centralregeringen. 1714 togs exempelvis Kataloniens konstitution bort efter kapituleringen av Barcelona (Elliot, 2018, s.179). Katalonien hade en kort frihetstid under början av 1900-talet då man bland annat fick benämningen som autonom region. Detta

varade emellertid inte länge och under diktatorn Miguel Primo de Rivera (1923 - 1930) förbjöd man bland annat katalanska skolor. Efter Riveras död och skapandet av Andra spanska republiken vann katalanska nationalisterna år 1931 regionala valet med stor majoritet. Detta resulterade sedan i att man återbildade katalanska parlamentet efter dess avskaffande år 1716 (Elliot, 2018, s 209-213).

Franco tog efter spanska inbördeskriget åter över makten i Spanien och styrde fram till sin död år 1975. Under sin regim förtryckte Franco katalansk kultur och förbjöd språket. Detta resulterade i att den moderna separatiströrelsen inte kunde bildas förrän efter hans död. De första valen efter Francos död präglades av katalansk-nationalistisk dominans genom föregångaren till dagens separatistpartier, Convergence and Union (CiU) (Elliot, 2018, s 218-219, 229).

4.2.2. Händelserna som föranledde omröstningen

Den första händelsen som lade grunden för omröstningen 2017 var när högsta domstolen i Spanien år 2010 förklarade att reformen som år 2006 gav Katalonien utökad makt och benämningen nation till stor del var olaglig. Detta kan också sägas representera Spaniens fientliga ställning gentemot Kataloniens självständighetsrörelse. CiU fick valet därefter, år 2010, nästintill egen majoritet. Genom att centralregeringen inte hade tillåtit samma skattmakt i Katalonien som i andra autonoma regioner såsom Baskien och Navarra kunde självständighetspartierna använda detta som argument för att centralregeringen missgynnade dem. Detta ledde i sin tur till att CiU bildade en koalition med vänsterseparatisterna ECR och lovade att genomföra en omröstning 2014 (Elliot, 2018, s.239-241).

Under den efterföljande perioden förklarade upprepade gånger den spanska konstitutionella domstolen och den spanska regeringen den planerade omröstningen illegal. 2015 vann separatisterna majoritet i katalanska parlamentet och planerade senare samma år att genomföra en resolution angående självständighet. På samma sätt som innan gav spanska regeringen ärendet till konstitutionella domstolen som i sin tur återigen förklarade det illegalt. (BBC, 2018b)

De sista momenten i händelseförloppet skedde efter Puigdemont, trots konstitutionella domstolens beslut, gick fram med att omröstningen planerades skulle hållas hösten 2017. Detta ledde till att den allmänna åklagaren väckte åtal mot ledaren av katalanska parlamentet, Carme Focadell. Trots konstitutionella domstolens beslut bestämde sig det katalanska parlamentet för att genomföra en omröstning 1 oktober 2017. Detta resulterade i att spanska

regeringen för första gången sedan Francos död återopade artikel 155 och genom det införde direktstyre över Katalonien. (Elliot, 2018, s 250, 256)

Värt att uppmärksamma i samband med detta händelseförlopp är hur katalanernas inställning till frågan om regionen uppnått tillräcklig självständighet har förändrats. Andelen som ansett att Katalonien inte uppnått tillräckligt självstyre har sedan 2015 legat stabilt runt 65% och endast varierat med ett fåtal procentenheter (Centre d'Estudis d'Opinió, 2019, s.11). Denna statistik vittnar om att de mål som katalanerna har inte förändrats mycket under denna process utan eventuella förändringar i stödet för olika alternativa styrelseformer för regionen kan bättre förklaras av tron på olika medel för att uppnå målen. Detta är i enighet med Rikers teorier om människors mål och rationella ageranden som presenteras i punkt 2.1.1- *Riker*.

4.2.3. Spaniens reaktion

De direkta konsekvenserna av omröstningen var att 10 000 nationella poliser skickades till Katalonien för att stoppa omröstningen. Spaniens reaktion efter den konstitutionellt illegala folkomröstningen var mycket hård. För första gången sedan Franco återopade den spanska centralregeringen artikel 155 och genom detta införde man direktstyre över Katalonien. Både premiärministern och kungen höll tal mot omröstningen i syfte att sprida spansk enighet (Elliot, 2018, s.255-256). Enligt Elliot (2018, s.256) resulterade detta i att de i Katalonien som tidigare tigit i sitt motstånd mot självständighetsrörelsen nu talade ut och massiva demonstrationer för en spansk union bröt ut.

4.2.4. Kataloniens reaktion

Katalanernas reaktion efter de nationella poliserna blev skickade för att stoppa valet var starka och enligt Elliot överdrivna. Polisvåldet var utbrett men samtidigt målade Puigdemont och de övriga separatistledarna upp en mer extrem bild än vad som faktiskt var fallet. Exempelvis använde de gamla bilder på polisvåld vilka inte hade någon direkt koppling till omröstningen. Efter omröstningen var genomförd och artikel 155 planerades att återopas var katalanerna delade. Den tidigare separatistledaren Artur Mas förespråkade exempelvis att man nu inte skulle driva självständighet utan nöja sig med att vara en autonom region på grund av hotet av artikel 155. Andra såsom ledaren av ECR, Oriol Junqueras, ansåg att man skulle fortsätta och utfärda självständighet (Elliot, 2018, s 257-259).

Det instabila läget visade sig även ha effekter på individer i regionen. Totalt lämnade 3000 katalanska företag regionen under krisen vilket resulterade i att många katalaner blev arbetslösa (Elliot, 2018, s. 252).

5. Resultat

Vi presenterar i denna del resultatet av vår undersökning. Inledningsvis presenterar vi empiri för de centrala regeringarnas hantering av kravet på självständighetsvotering i respektive land. Därefter presenterar vi resultatet för operationaliseringen av stöd och ger en kort beskrivning av varje diagram. Innebörden av orden stöd och hantering klargör vi i punkt 3.3 - *Operationaliseringar*. I punkt 5.3 - *Resultatets koppling till hypotesen* kommer vi besvara om vi finner stöd för vår ursprungliga hypotes utifrån det empiriska materialet som presenteras nedan.

5.1. Hantering

Det vi som tidigare nämnt tänkt använda för att besvara om centralregeringen agerat ackommoderande eller fientligt är skriftliga eller muntliga uttalanden från respektive lands regeringschef. Det som till slut tillät SNP att hålla en självständighetsvotering var “the Edinburgh Agreement”. I avtalet stod det hur frågorna skulle utformas samt datum omröstningen skulle hållas på, med mera. Detta avtal signerades av David Cameron som var Storbritanniens regeringschef vid tidpunkten då avtalet slöts. Ett ackommoderande förhållningssätt har genom avtalet tydligt bevisats (The Guardian, 2012; Edinburgh Agreement, 2012, s.2).

I Spanien slöts inget avtal eftersom centrala regeringen agerade fientligt. Mariano Rajoy som under tiden då omröstningen i Katalonien ägde rum var Spaniens regeringschef uttalade sig utifrån vår operationalisering tydligt fientligt. Rajoy hävdade att Kataloniens försök att genomföra en votering var odemokratisk och illegal. Det främsta agerandet som tyder på ett fientligt förhållningssätt var emellertid när Rajoy skickade ärendet till spanska konstitutionella domstolen som sedan förklarade omröstningen illegal 7 september 2017 (Strange, 2017; BBC, 2017). Emellertid har spanska centralregeringens fientliga hantering av katalanska separatiströrelsen pågått under en betydligt längre tid vilket gör att ett startdatum är svårt att identifiera. Men det går att konstatera att centralregeringens hantering i sin helhet har varit genomgående fientligt gentemot självständighetsrörelsen.

5.2. Deskriptiv statistik

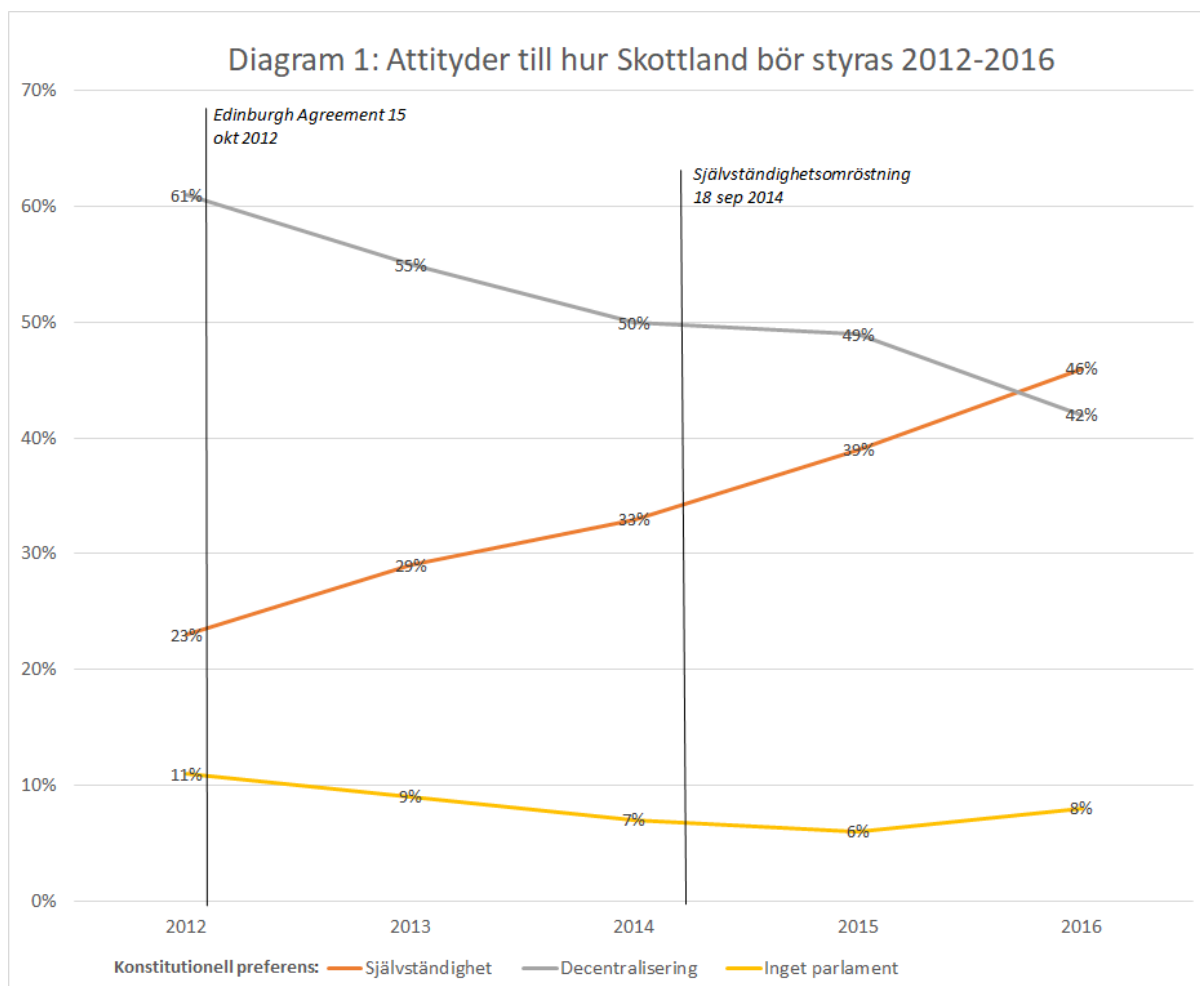
5.2.1. Skottland

Diagram 1 visar andelarna som stödjer självständighet, decentralisering och unionism i Skottland. Det relevanta för oss är åren 2014 - 2016, alltså två år efter

självständighetsomröstningen. Vi har emellertid valt att inkludera 2012 - 2016 i diagrammet eftersom det ger en tydligare bild av förändringen och även en översikt över hur mycket opinionen förändrats över tid. Vi har som nämnt valt att begränsa oss till två år eftersom vi vill minimera Brexitfrågans påverkan samt eftersom den katalanska omröstningen skedde för två år sedan. Det blir då missvisande att i Skottland undersöka längre fram än 2016. Det som *Diagram 1* illustrerar är en sammanställning av de fem svarsalternativen:

- 1 - Skottland ska bli självständigt separat från Storbritannien och EU,
- 2 - Skottland ska bli självständigt separat från Storbritannien men del av EU,
- 3 - Skottland ska vara del av Storbritannien med eget parlament och viss makt över skatter,
- 4 - Skottland ska vara del av Storbritannien med eget parlament utan makt över skatter,
- 5 - Skottland ska vara del av Storbritannien utan ett eget parlament.

Som diskuterat i punkt 3.4 - *Material* tillhör svarsalternativ 1 och 2 självständighetsalternativet, svar 3 och 4 decentraliseringsalternativet och svar 5 unionsalternativet. Det är dessa tre linjer som illustreras i *Diagram 1*.

(Curtice, 2017, s.6) *Not: Undersökningarna i Scottish Social Attitude Survey genomförs varje år mellan olika tidpunkter och tar olika lång tid att sammanställa. Insamlingen av data sker oftast mellan sommar och höst men varierar kraftigt. År 2012 samlades data in mellan juli och oktober vilket innebär att Edinburgh Agreement inte kan placeras in varken innan eller efter undersökningen. År 2014 samlades datan in mellan maj och augusti vilket innebär att självständighetsomröstningen hölls efter undersökningen. Det bör dock tilläggas att man inte bör se punkten där linjerna korsar varandra som mängden stöd för ett alternativ vid den tidpunkten. Detta eftersom det endast är linjer dragna från en punkt till en annan och man därför inte vet stödet vid den tidpunkten (UK Data service, 2019)*

I *Diagram 1* går det att uttolka hur stödet för de olika alternativen har förändrats. Andelen som valde svarsalternativ 1 eller 2 (självständighet) i diagrammet ökade med 13 procentenheter mellan SSA:s undersökningar 2014 och 2016. Samtidigt har andelen som valde svarsalternativ 3 eller 4 (decentralisering) minskat med 8 procentenheter i samma undersökning sedan 2014. Till sist går det att utläsa att de som valde alternativ 5 (inget

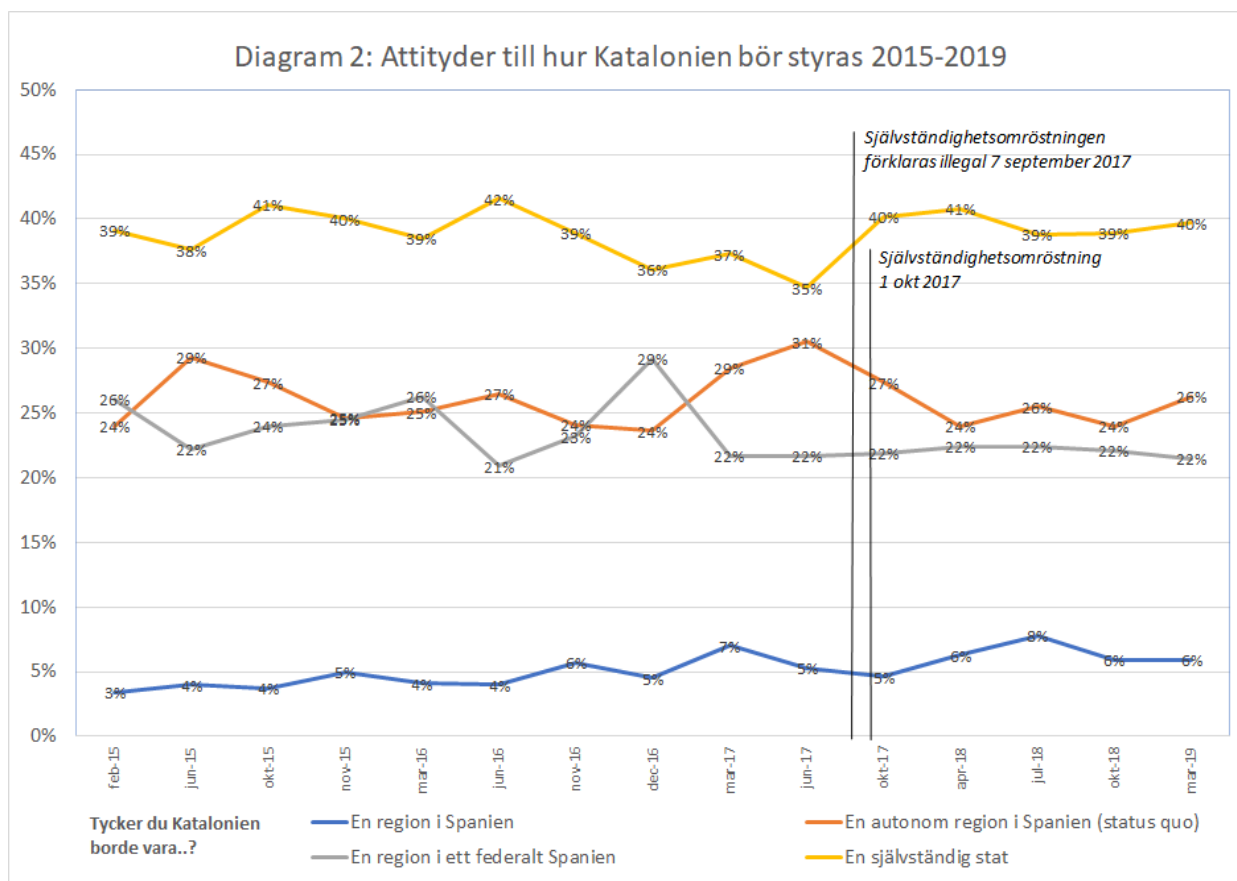
parlament) och kan sägas representera unionism i stort sett varit oförändrat, det har ökat med 1 procentenhet.

5.2.2. Katalonien

Diagram 2 är en sammanställning av de frågor som nämndes i punkt 3.4 - *Material*. De relevanta årtalen för Katalonien är här 2017 - 2019. I *Diagram 2* inkluderas även 2015 - 2019 för att precis som med Skottland erbjuda en mer tydlig överblick av utvecklingen. Eftersom CEO till skillnad från SSA utför flera studier per år är de relevanta studierna samtliga som utförts efter 1 oktober 2017. För att förtydliga är det undersökningarna oktober 2017 och efter som är relevanta. Svartalternativen som nämns i undersökningen lyder:

- 1 - Katalonien bör vara en region i Spanien,
- 2 - Katalonien bör vara en autonom region i Spanien (status quo),
- 3 - Katalonien bör vara en federal region i Spanien,
- 4 - Katalonien bör vara en självständig stat.

Dessa fyra frågor illustrerar liksom frågorna i *Diagram 1* andelen som är för självständighet (4), andelen som är för decentralisering (2 och 3) samt andelen som är för unionism (1). Med svartalternativ 3 menar man att Spanien likt Tyskland och USA ska bli en federalstat där Katalonien är en av delstaterna. Svartalternativ 2 innebär däremot att behålla status quo genom att Katalonien likt Skottland har viss makt över sina egna angelägenheter men inte lika mycket makt som de skulle haft om de var federalstat. Till sist menar vi med det första svartalternativet att Katalonien inte ska ha något väsentlig egen makt utan att det likt t.ex. Skåne ska vara en region i en enhetsstat. Till skillnad från *Diagram 1* har vi valt att visa samtliga svartalternativ i *Diagram 2*. Detta eftersom skillnaderna mellan decentraliseringsalternativen är betydligt större här jämfört med i de skotska svartalternativen.

(Centre d'Estudis d'Opinió, 2019, s.12) *Not: Ett förtydligande som bör göras till Diagram 2 är att CEO inte utför undersökningarna med jämna tidsintervaller, vilket framgår av etiketterna på x-axeln. Utöver det utförs inte undersökningarna under första dagen varje månad. Exempelvis släpptes resultatet för undersökningen som benämns som okt-17 den 31 oktober vilket innebär att självständighetsomröstningen ägde rum innan undersökningen släpptes. Vidare pågår datainsamlingen för undersökningarna under längre perioder och de månader som redovisas i diagrammet är alltså endast när undersökningarna släpptes.*

I Diagram 2 går det att utläsa att stödet för en självständig stat har hållit sig relativt stabilt och endast gått ned med 0,5 procentenheter sedan undersökningen från oktober 2017. De som ansåg att Katalonien borde vara en region i ett federalt Spanien (decentralisering) har även de hållit sig mycket stabila och endast sjunkit med 0,4 procentenheter. De som ansåg att Katalonien ska vara en autonom region (decentralisering) och behålla status quo har däremot över tid varit mer varierande. Sedan undersökningen oktober 2017 har andelen som valt att behålla status quo minskat med 1,1 procentenheter. De som svarade att Katalonien ska vara en region i Spanien (unionism) ökade med 1,3 procentenheter.

5.3. Resultatets koppling till hypotesen

5.3.1. Katalonien

Vår första hypotes lyder: Ett fientligt förhållningssätt från centralregeringen leder till minskat stöd för separatiströrelsen utifrån rational choice. I *Diagram 2* går det inte att utläsa en markant förändring efter omröstningen av de som stödjer självständighet, utan endast en minskning på 0,5 procentenheter. Samtidigt går det inte att se något specifikt samband mellan upp och nedgångarna i diagrammet. Överlag tyder detta på att vår första hypotes inte stämmer, emellertid kan man se en liten ökning bland de som är för unionism vilket är i linje med vår hypotes

5.3.2. Skottland

Vår andra hypotes var som nämnt att ett ackommoderande förhållningssätt leder till ökat stöd för självständighetsrörelsen. I *Diagram 1* framgår det att stödet för självständighet ökade med 13 procentenheter mellan 2014 - 2016. Om man istället undersöker från datumet som fastställde att SNP kunde genomföra en omröstning, datumet för Edinburgh Agreement, den 15 oktober 2012 så har det ökat med 23 procentenheter. Innan dess var stödet för separatiströrelsen relativt stabilt med små upp- och nedgångar (Curtice, 2017, s.6). Detta stödjer tydligt vår andra hypotes. Vårt huvudsakliga resultat ska emellertid utläsas efter omröstningen ägde rum, på det sätt vi beskriver i vår operationalisering. Varför vi inte valde att istället utgå från Edinburgh Agreement klargör vi mer utförligt i punkt 6.2 - *Diskussion Skottland*. Det går dessutom att se ett samband mellan de som stödjer decentralisering och självständighet genom att det förstnämndas nedgång tydligt speglar det sistnämndas uppgång. Detta stödjer det vi diskuterar i punkt 2.2 - *hypotes*.

I vår hypotes anger vi även att vi vill undersöka detta utifrån rational choice. Utifrån Rikers teori om expected utility kan andelen som stödjer självständighet ökat eftersom de negativa konsekvenserna med det mer radikala alternativet minskat. De negativa konsekvenser som ett fientligt förhållningssätt innebär för regionen när det kommer till handel och ekonomi från statens allierade försvinner därmed och expected utility ökar. Som nämnt kan man också utläsa från *Diagram 1* att det är de som tidigare stödde decentralisering som nu stödjer självständighet. Om målet var att ge Skottland så mycket makt som möjligt tyder detta på att de som tidigare stödde decentralisering i högre grad stödjer självständighet eftersom självständighetsalternativet inte längre påverkar expected utility negativt.

6. Diskussion

6.1. Katalonien

Utifrån vår frågeställning kan vi konstatera att den fientliga ställning som spanska centralregeringen tog inte hade någon märkbar påverkan på stödet för separatiströrelsen i Katalonien. Enligt vår hypotes skulle stödet för självständighet minska genom att centralregeringen agerade fientligt. Detta eftersom vi antog att en andel av de som hade målet att Katalonien skulle bli självständigt då skulle sett att autonom (status quo) eller federal region gett dem mer självstyre än att driva vidare självständighetsfrågan, exempelvis genom hotet av artikel 155. Ett exempel på detta var tidigare presidenten av Katalonien, Artur Mas, som efter hotet av artikel 155 ansåg att ett mildare alternativ var bättre att stödja. Utöver det påverkades individen direkt negativt i Katalonien genom att ca 3000 företag lämnade regionen under krisen. Detta skulle enligt resonemangen i vår hypotes leda till att färre stödjer självständighet men som ovan konstaterat stämmer emellertid inte detta.

En förklaring till varför vår hypotes inte stämmer kan vara att förändringen i expected utility inte var tillräckligt stor. Som vi redovisade i punkt 4.2.2 - *Katalonien, Händelserna som föranledde omröstningen* har Katalanernas mål att öka självstyret i regionen varit stabilt på ca 65% sedan 2015. Förändrade målsättningar hos katalanerna var därmed förmodligen inte den faktor som påverkade expected utility vilket är i linje med vår första hypotes. Istället kan det varit sannolikheten att självständighetsalternativet skulle resultera i negativa konsekvenser som inte utvecklade sig enligt vår hypotes. Den främste ledaren av separatiströrelsen, Puigdemont fick exempelvis politisk asyl i Belgien. Samtidigt vägrade Tyskland utlämna honom till Spanien eftersom det inkluderade anklagelser om uppror mot spanska staten (The Guardian, 2018). Detta tyder på att Spaniens allierade inte fullständigt tog den spanska centralregeringens position i konflikten även om de antydde att de gjorde det. Sannolikheten för att självständighet skulle resultera i negativa konsekvenser minskade alltså. Dessa händelser skedde emellertid ett flertal månader efter omröstningen och det är tidsspannet direkt efter omröstningen som är av störst relevans.

Det går att utläsa att en ökning i stöd för självständighet på ca 6 procentenheter ägde rum mellan undersökningarna gjorda 21 juni 2017 respektive 31 oktober 2017. Detta tyder på att motsatt samband jämfört med vår första hypotes gäller under det direkta tidsspannet efter omröstningen. Det bör dock tilläggas att denna ökning skedde från en punkt där stödet för självständighet var det lägsta sedan mitten av 2012. Innebörden av den stora ökningen bör alltså inte överskattas. På grund av tidpunkterna när undersökningarna genomfördes blir det

svårt att tolka ökningen som ett motsatt samband gentemot vår hypotes. Detta eftersom både datumet när spanska domstolen förklarade katalanska försöket till självständighetsvotering illegalt och datumet för själva voteringen ägde rum under perioden mellan undersökning 21 juli och 31 oktober. Det blir därför omöjligt utifrån vår empiri att avgöra om denna förändring beror på regeringens agerande eller kampanjande från separatist rörelsen. På längre sikt tycks emellertid inget samband gälla.

En slutsats vi troligtvis måste acceptera är att vår första hypotes i sin helhet inte stämmer. Enligt Rikers RCT vet inte alltid individer vilka handlingar som finns tillgängliga för att uppnå ett specifikt mål. Resultatet utifrån rational choice kan därför bli missvisande. Att fullt ut veta konsekvenserna av ett visst val är vidare inte alltid möjligt. Hos det katalanska folket kan brist på information eller ovilja att inse de negativa konsekvenserna av att utropa självständighet vara två potentiella förklaringar till varför stödet för självständighet inte minskat enligt vår hypotes. RCT förutsätter emellertid inte att man väljer det "bästa" alternativet utan endast det man själv vill. En förklaring skulle då också kunna vara att katalanerna värderar målsättningen självständighet så högt att de negligerar de möjliga negativa konsekvenserna som självständighet innebär. Vi kan därmed ha missbedömt vikten och/eller rangordningen av preferenser hos det katalanska folket.

Externa faktorer är också något som kan ha påverkat resultatet i vår undersökning. Eftersom undersökningen är begränsad finns det en risk att vi misslyckats med att identifiera dessa faktorer. Utöver det hittade vi inga mätningar som undersökte i vilken grad personer har förflyttat sig mellan olika svarsalternativ. Detta kan resultera i att en stor förflyttning har skett samtidigt som det totala stödet för ett specifikt svarsalternativ är desamma.

En annan problematik som vi identifierade i undersökningen var det skilda tidsspannet. Eftersom katalanska omröstningen genomfördes så sent som 2017 är det möjligt att effekterna inte fullt ägt rum ännu. Vår uppfattning är emellertid att de tydligaste effekterna sker på kort sikt samt att vi genom att endast undersöka på kort sikt exkluderar flera möjliga externa faktorer.

Eftersom vår första hypotes inte fick stöd i resultatet skulle man kunna tro att det förmodligen vanligare resonemanget stämmer; att ett fientligt förhållningssätt leder till ökat stöd för separatist rörelser. Detta är något som vi däremot inte heller kan utläsa ur resultatet vilket tyder på att något annat förklarar varför ingen markant skillnad ägde rum. Trots att vår hypotes ej fick stöd av empirin bör alltså inte slutsatsen att motsatt samband gäller dras.

6.2. Skottland

I kontrast mot den marginella förändringen som präglade Katalonien kan vi utifrån *Diagram 1* vilket berör Skottland se en förändring som stödjer vår andra hypotes. Utifrån frågeställningen kan vi utläsa att det finns ett samband mellan ett ackommoderade förhållningssätt från den centrala regeringen och ökat stöd för självständighet. Samtidigt har stödet för decentraliseringsalternativen minskat.

En förklaring utifrån Rikers teorier till varför ökat stöd går att utläsa efter centralregeringens ackommoderande förhållningssätt är att expected utility av självständighet kan ha ökat. Risken för de negativa utfall som självständighet innebär (vilka också illustrerades av katalanska exemplet) minskade kraftigt genom "the Edinburgh Agreement". Detta resulterade vidare i att de stater som är allierade med Storbritannien nu inte är lika benägna att isolera Skottland vilket i sin tur gör expected utility ytterligare positivt. Eftersom resultatet stödjer vår andra hypotes kan vi i till viss del dra slutsatsen att Rikers teoretiska ramverk angående rational choice kan användas för att svara på vår frågeställning. Emellertid kan vi inte frånsä att Rikers teorier inte lyckades förklara vår första hypotes.

Precis som med det katalanska fallet påverkar även externa faktorer resultatet här. Två mycket tydliga sådana är devo-max förslaget som presenterades av Westminster i samband med omröstningen samt Brexit. Som nämnt i punkt 4.1.3 - *Bakgrund, Storbritanniens reaktion* utlovade unionspartierna en så kallad devo-max för att sedan efter omröstningen inte genomföra det. Detta kan resultera i att fler började stödja självständighet utifrån att regeringen inte infriade löftet och inte på grund av deras ackommoderande hantering. För att förklara detta utifrån det teoretiska ramverket kan misslyckandet med att uppfylla löftet om devo-max ses som en negativ effekt på decentraliseringsalternativen. Eftersom väljarna möjligtvis tidigare bedömde att detta handlingsalternativ hade en möjlighet att uppnå flera av deras målsättningar (exempelvis ökat självstyre och politisk stabilitet) var detta utifrån det teoretiska ramverket ett rationellt val. Därmed kan man utifrån rational choice förklara att andelen som stödde en full självständighet fortsatte öka efter omröstningen genom att det andra alternativets expected utility minskade. Något som däremot möjligtvis talar mot detta är faktumet att ökningen av stöd för självständighetsalternativet är stabilt sedan 2012. Ingen markant ytterligare ökning efter att man misslyckades med att genomföra devo-max kan därmed utläsas.

Brexit är också en extern faktor som kan ha påverkat vårt resultat eftersom samtliga regioner i Skottland röstade för att stanna i EU samtidigt som majoriteten i Storbritannien

röstade för att lämna (BBC, 2016). Som nämnt i punkt 3.4 - *Material* har vi däremot vidtagit åtgärder för att minimera Brexits påverkan på resultatet. Eftersom folkomröstningen angående EU-medlemskapet ägde rum 2016 har vi valt att endast undersöka fram till dess för att minimera Brexits påverkan. Vi är emellertid medvetna om att kampanjen från båda sidorna existerade innan omröstningen och kan ha påverkat. Dessutom är svarsalternativen som nämns i 3.4 - *Material* formulerade på ett sätt som resulterar i att man inkluderar både de som är för och mot EU i självständighetsalternativet.

Det går dessutom att utläsa från *Diagram 1* att ökningen av stöd började 2012 och i SSA:s rapport framgår det även att stödet för självständighetsrörelsen var stabilt innan dess. Vi valde emellertid att undersöka skillnaden i stöd efter omröstningen eftersom det i Spanien var svårt att identifiera ett specifikt ursprungsdatum där centralregeringens fientliga förhållningssätt kan sägas ha börjat. Spaniens fientliga hantering av katalanska separatiströrelsen har nämligen pågått mycket länge, även innan Franco. Detta är en begränsning i vår operationalisering men det blir problematiskt att försöka identifiera ett ursprungsdatum eftersom tiden och arbetet är begränsat. Att istället välja att undersöka respektive fall från datumet efter självständighetsomröstningen stärker vår validitet i den mån det går.

7. Slutsatser

Flertalet slutsatser kan dras i vår undersökning. Den huvudsakliga slutsatsen vi drar är att regeringens agerande har påverkan på stödet för separatiströrelsen. Som ett svar på frågeställningen kan vi konstatera följande: I enlighet med vår andra hypotes leder ett ackommoderande förhållningssätt från den centrala regeringen faktiskt till ett ökat stöd för separatisterna trots att syftet med förhållningssättet är det motsatta. Vår första hypotes om effekterna av ett fientligt förhållningssätt visade sig däremot inte stämma i det valda fallet. För att besvara vår frågeställning påverkar alltså inte ett fientligt förhållningssätt stödet för separatiströrelsen märkbart. Detta kan vara ett undantag i populationen eller så är vår bedömning av katalanernas preferenser felaktig, något framtida studier får avgöra. En annan slutsats vi drar är att möjligheterna för generaliserande slutsatser är god p.g.a. urvalets likhet med övriga populationen. En region där vi kan dra generaliserande slutsatser är exempelvis Quebec. Även som diskuterat i punkt 3.1.2 - *Möjligheter till generaliserande slutsatser* går det att applicera vårt resultat på regioner som inte har krävt en självständighetsomröstning, förutsatt att de befinner sig i en likartad kontext som Katalonien och Skottland. En sådan region är exempelvis Flandern. Slutligen kan vi även dra slutsatsen att externa faktorer påverkar. Vi tog åtgärder för att minimera dessa men det går inte att bortse från att de har påverkat.

7.1. Implikationer på framtida studier

Som diskuterat ovan stämmer inte vår första hypotes. Det är emellertid möjligt att detta är ett undantag som kan bero på det korta tidsspännet eller liknande. Ett förslag på framtida forskning kan därför vara en större kvantitativ studie för att undersöka om en korrelation går att utläsa mellan ett visst förhållningssätt från centrala regeringar och ett visst utfall för stödet hos separatiströrelser. Det finns flera alternativ i populationen som skulle vara av intresse för vidare studier då vi menar att RCT varken kan betraktas som fullständigt falsifierad eller ratificerad.

Utöver det var ett problem vi stötte på under undersökningens gång vilket datum vi skulle börja undersöka från, datumet för självständighetsvoteringen eller datumet där centrala regeringens specifika förhållningssätt kan sägas haft sin början. En framtida studie skulle därför mer utförligt kunna undersöka vid vilken tidpunkt Spaniens centralregering började sitt fientliga förhållningssätt gentemot den katalanska separatiströrelsen.

8. Referenslista

BBC. (2008). *Basques back autonomy referendum*. Nyhetsartikel 2008-06-27

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/7477303.stm> [2019-04-28]

BBC. (2014). *Neverendum referendum: Voting on independence, Quebec-style*. Nyhetsartikel

2014-09-08 <https://www.bbc.com/news/magazine-29077213> [2019-04-28]

BBC. (2016). *EU referendum: The result in maps and charts*. Nyhetsartikel 2016-06-24

<https://www.bbc.com/news/uk-politics-36616028>. [2019-05-09]

BBC. (2017). *Spain Catalonia: Court blocks independence referendum*. Nyhetsartikel 2017-09-08

<https://www.bbc.com/news/world-europe-41196677> [2019-05-08]

BBC. (2018a). *Catalonia's bid for independence from Spain explained*. Nyhetsartikel 2018-

01-31 <https://www.bbc.com/news/world-europe-29478415> [2019-05-03]

BBC. (2018b). *Catalonia profile - Timeline*. Nyhetsartikel 2018-05-14

<https://www.bbc.com/news/world-europe-20345073> [2019-04-29]

BBC. (2019). *Catalonia's ex-president Carles Puigdemont on life 'on the run'*. Nyhetsartikel 2019-02-26

<https://www.bbc.com/news/av/world-47366501/catalonia-s-ex-president-carles-puigdemont-on-life-on-the-run>. [2019-05-01]

Caramani, D. (2017). *Comparative Politics*. Oxford: Oxford University Press (648 s.)

Central Intelligence Agency (2019). International Organization Participation. *In The world factbook*. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/317.html#SP> [2019-05-11]

- Centre d'Estudis d'Opinió. (2017). *Political Opinion barometer 3rd wave 2017*
<http://upceo.ceo.gencat.cat/wsceop/6408/Abstract%20in%20English%20-863.pdf> [2019-04-25]
- Centre d'Estudis d'Opinió. (2019). *Political Opinion Barometer. 1st wave 2019.*
<http://upceo.ceo.gencat.cat/wsceop/7008/Abstract%20in%20English%20-919.pdf> [2019-04-25]
- Couture, C. (2019). *Qubec*. <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/quebec> [2019-04-24]
- Curtice, J. (2017). *From Indyref1 to Indyref2: The state of nationalism in Scotland.*
<http://www.ssa.natcen.ac.uk/media/38910/ssa16-2fr8m-1ndyref-2-1ndyr8f-tw0-two.pdf>
[2019-04-25]
- Edinburgh Agreement. (2012) *Agreement between the United Kingdom Government and the Scottish Government on a referendum on independence for Scotland.*
<https://www2.gov.scot/Resource/0040/00404789.pdf> [2019-05-01]
- Elliot, J. H. (2018). *Scots & Catalans union and disunion*. Cornwall: Yale university press (273 s.)
- Esaiasson, Peter – Giljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena, (2017). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik. (401 s.)
- Gonzales, M. (2015) *Spain “a winner” with 2003 Iraq War, claims ex-PM Aznar in a letter*
Nyhetsartikel 2015-11-02
https://elpais.com/elpais/2015/11/02/inenglish/1446459351_559049.html [2019-05-11]
- Hechter, M. (1992). The Dynamics of Secession. *Acta Sociologica*, Vol. 35, No. 4, pp. 267-283

McCarthy, N. (2014) “Every Independence Referendum Over The Past 7 Decades - How Scotland Compares [Infographic]”, *Forbes*. Nyhetsartikel: 2014-09-19
<https://www.forbes.com/sites/niallmccarthy/2014/09/19/every-independence-referendum-over-the-past-7-decades-how-scotland-compares-infographic/#573d1eb83648> [2019-05-11]

Richard, K. S. (2017). *Basque Country* Nyhetsartikel 2017-03-17
<https://www.thoughtco.com/basque-country-spain-1435525> [2019-04-27]

Riker, W. H. (1995). The political psychology of rational choice theory. *Political Psychology*, 16(1), 23-44.

ScotCen. (u.å). *About ScotCen Social Resarch* <http://www.scotcen.org.uk/about-us/about-scotcen-social-research/> [2019-05-07]

ScotCen. (u.å). *About Scottish Social Attitudes*. <http://www.ssa.natcen.ac.uk/about-ssa.aspx>. [2019-05-07]

Scotland Act 2012. kapitel 11
http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2012/11/pdfs/ukpga_20120011_en.pdf [2019-04-29]

Strange, H. (2017) “Spain's constitutional court suspends Catalan referendum law” *The Telegraph*. Nyhetsartikel 2017-09-07
<https://www.telegraph.co.uk/news/2017/09/07/catalonias-independence-referendum-intolerable-act-disobedience/> [2019-05-08]

The Economist (2019) *Democracy index 2018: Me too?*
http://www.eiu.com/Handlers/WhitepaperHandler.ashx?fi=Democracy_Index_2018.pdf&mode=wp&campaignid=Democracy2018 [2019-05-11]

The Guardian. (2012) *Scottish independence referendum deal signed by Cameron and Salmond*. Nyhetsartikel 2012-10-15

[https://www.theguardian.com/politics/2012/oct/15/scottish-independence-referendum-
cameron-salmond](https://www.theguardian.com/politics/2012/oct/15/scottish-independence-referendum-
cameron-salmond) [2019-05-08]

The Guardian. (2014). *Scottish independence: everything you need to know about the vote*.
Nyhetsartikel 2014-09-09 [https://www.theguardian.com/politics/2014/sep/09/-sp-scottish-
independence-everything-you-need-to-know-vote](https://www.theguardian.com/politics/2014/sep/09/-sp-scottish-
independence-everything-you-need-to-know-vote) [2019-05-02]

The Guardian. (2018). *Carles Puigdemont can be extradited to Spain, German court rules*.
Nyhetsartikel 2018-07-12 [https://www.theguardian.com/world/2018/jul/12/german-court-
says-carles-puigdemont-extradition-is-permissable](https://www.theguardian.com/world/2018/jul/12/german-court-
says-carles-puigdemont-extradition-is-permissable) [2019-05-09]

UK Data Service. (2019). *Scottish Social Attitude Survey*
<https://beta.ukdataservice.ac.uk/datacatalogue/series/series?id=2000049#!/access-data>
[2019-05-14]